

Дело C-40/24 [Derterti] ⁱ**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

23 януари 2024 г.

Запитваща юрисдикция:

Corte suprema di cassazione (Италия)

Дата на акта за преюдициално запитване:

19 декември 2023 г.

Касатор:

GE

Предмет на главното производство

Предаване на касатора от италианските органи на Франция в изпълнение на европейска заповед за арест, издадена с цел изпълнение на присъда, въпреки че във Франция той е съден „задочно“, без да е бил уведомен за процеса и без да се е възползвал от правото на защита от адвокат, т.е. от правото да си избере защитник и да бъде подпомаган от него.

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Съгласно член 267 от ДФЕС и член 105 от Процедурния правилник на Съда се иска тълкуване на член 6 от ДЕС и член 4а от Рамково решение 2002/584/ПВР, по-специално във връзка с правото на защита на обвиняемия в наказателен процес, проведен „задочно“.

Преюдициални въпроси

1. Трябва ли член 6 от Договора за Европейския съюз да се тълкува в смисъл, че правото на обвиняемия на защита в наказателното производство е включено сред правата, определени в Хартата на основните права на Европейския съюз от 7 декември 2000 г., както и сред основните права, гарантирани от Европейската конвенция за защита на правата на човека и

основните свободи и произтичащи от общите конституционни традиции на държавите — членки на Европейския съюз, които той признава като общи принципи на правото на Съюза и чието спазване е задължително съгласно Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета на Европейския съюз от 13 юни 2002 г. относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки?

2. В случай на утвърдителен отговор, може ли все пак да се счита, че е зачетено правото на обвиняемия на защита в наказателния процес, когато осъдителната присъда е постановена срещу обвиняем, който е отсъствал и не е бил подпомаган от защитник по свой избор или назначен от разглеждащия делото съд, въпреки че има потестативното право, след предаването си да постигне повторно разглеждане на делото с гаранции за защита?

3. Следователно трябва ли член 4а от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета, въведен с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г., да се тълкува в смисъл, че замолената да извърши предаването държава има право да откаже да изпълни европейска заповед за арест, издадена с цел изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане, ако заинтересованото лице не се е явило лично на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението, дори когато са изпълнени условията, предвидени в член 4а, параграф 1, буква г), но заинтересованото лице не е било подпомагано от адвокат, назначен от него или служебно от разглеждащия делото съд?

Право на Европейския съюз, на което се прави позоваване

Договор за Европейския съюз (наричан по-нататък „ДЕС“), член 6.

Харта на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък: „Хартата“), членове 47, 48 и 52.

Директива 2013/48/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22 октомври 2013 година относно правото на достъп до адвокат в наказателното производство и в производството по европейска заповед за арест и относно правото на уведомяване на трето лице при задържане и на осъществяване на връзка с трети лица и консулски органи през периода на задържане, съображения 4, 12, 19, 27 и 54, членове 1, 2, 3, 8 и 9.

Рамково решение на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (2002/584/ПВР), изменено с Рамково решение № 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (наричано по-нататък „Рамковото решение“), съображение 12, член 1, параграф 3 и член 4а, параграф 1.

Конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (наричана по-нататък „ЕКПЧ“), член 6, параграф 3, буква в).

Решения на Съда на Европейския съюз (наричан по-нататък „Съдът“) от 31 януари 2023 г., Gordi, C-158/21; от 26 февруари 2013 г., Melloni, C-399/11; от 23 март 2023 г., LU — RH, C- 514/21 и 515/21; от 10 август 2017 г., Zdziaszek, C-271/17; от 12 март 2020 г., VW, C-659/18.

Решение на Европейския съд по правата на човека (наричан по-нататък „ЕСПЧ“) от 13 февруари 2001 г., Krombach с/у Франция, № 29731/96.

Национално право, на което се прави позоваване

Конституция на Република Италия, член 24, втора алинея: „Защитата е неприкосновено право на всеки етап и инстанция на производството“.

Закон № 69 от 22 април 2005 г., изменен със Закон № 10 от 2 февруари 2021 г. (наричан по-нататък „Закон за европейската заповед за арест“) — член 2: „Изпълнението на европейската заповед за арест в никакъв случай не може да води до нарушаване на върховните принципи, установени в конституционния ред на държавата, на признатите от Конституцията неотменими права на лицето, на основните права и на основните правни принципи, залегнали в член 6 от Договора за Европейския съюз, или на основните права, гарантирани от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (...)“. Освен това, съгласно член 6, параграф 1-bis, буква г) от този закон, в случай на лице, издирвано за целите на изпълнението на присъда, постановена след „задочен“ съдебен процес, предаването е допустимо, ако, въпреки че на съответното лице не е било връчено лично решението, то ще го получи лично и незабавно след предаването си в издаващата държава членка и ще бъде изрично информирано относно правото си да поиска неговото положение да бъде изцяло преразгледано по същество с възможност да представи нови доказателства и да постигне изменение на това решение по реда на способите, предвидени за тази цел във вътрешното право на молещата държава.

Решения на Конституционния съд: № 190 от 1970 г., № 55 от 1971 г., № 255 от 1974 г., № 172 от 1976 г., № 125 от 1979 г., № 188 от 1980 г. и № 144 от 1995 г.

Решения на Върховния касационен съд: решения на шести състав № 5400 от 30 януари 2008 г., Salkanovic, и № 14721 от 7 май 2020 г., Spahiu.

Кратко представяне на фактите и производството

- 1 С влязла в сила присъда от 12 октомври 2017 г., постановена вследствие на наказателно производство, проведено в отсъствието на подсъдимия и без защитник, на основание членове 379-2 и 379-6 от френския Наказателно-процесуален кодекс, съдът в Оксер (Франция) осъжда GE, албански

гражданин, за престъпленията незаконен внос, продажба и покупка на наркотични вещества. За целите на изпълнението на присъдата на 6 септември 2021 г. Френската република издава европейска заповед за арест, за да ѝ бъде предаден GE, който се намира в Италия.

- 2 Апелативен съд Флоренция установява, че са налице условията за предаването на албанския гражданин GE на Френската република. Всъщност заповедта за арест съдържа указание, че съгласно френското законодателство осъденото лице, след като бъде предадено, може да обжалва присъдата в десетдневен срок от нейното връчване. Поради това Апелативният съд счита, че е изпълнено изискването на член 6 от Закона за европейската заповед за арест, който допуска предаване в случаите, когато издирваното лице, въпреки че не е било уведомено за решението, постановено след проведен в негово отсъствие съдебен процес, ще бъде уведомено за него след предаването си и ще бъде изрично информирано за правото неговото положение да бъде изцяло преразгледано.
- 3 GE обжалва решението на Апелативен съд Флоренция пред запитващата юрисдикция Върховен касационен съд (Италия).

Основни доводи на страните в главното производство

- 4 GE твърди, че е нарушен член 2 от Закона за европейската заповед за арест, тъй като е бил съден задочно, без да е получил призовка да се яви в съда, без помощта на защитник и с общо формулиран обвинителен акт, което е довело до нарушаване на правото на защита и на правото да бъде изслушан при събирането на доказателства, което е необходимо за справедлив процес.
- 5 В отговор на мотива Апелативния съд, че задочно постановената присъда във всички случаи може да бъде отменена по искане на осъденото лице, след като то е узнало за нея, GE изтъква, че предаването е поискано не за провеждане на съдебен процес, а за изпълнение на присъда, за което се прилагат по-строги гаранции. Освен това в отговор на мотива на Апелативния съд, че липсата на защитник е обоснована от възможността за самозащита, той отговаря, че и за целите на последната е необходимо надлежното призоваване на подсъдимия и присъствието му на процеса.

Кратко представяне на мотивите за преюдициалното запитване

- 6 В миналото, по редица подобни дела, Касационният съд е приел, че заповедта за арест, издадена от френските съдебни органи въз основа на задочно постановена осъдителна присъда, без гаранции за изслушване и защита, все пак е в съответствие с принципите на справедливия процес, тъй като френската правна система гарантира на осъденото лице възможността да поиска чрез възражение нов съдебен процес при спазване на правото на изслушване и правото на защита; същият Касационен съд, който е

запитващата юрисдикция, обаче счита, че този подход трябва да бъде преразгледан понастоящем.

- 7 Според практиката на Конституционния съд правото на защита, закриляно от член 24 от Конституцията, се състои основно в гарантиране на правото на изслушване и присъствието на адвокат във всички видове производства. В този смисъл позоваването на „всеки етап и инстанция на производството“, дори и да не означава непременно, че изслушването и присъствието на защитника трябва да бъдат гарантирани по всяко време и при всяко процесуално действие, все пак изисква да се провери, в зависимост от важността на отделното действие, дали поради своите последици отсъствието на защитника води до действително нарушение на конституционното право на защита в съдебното производство. Правото на защита е неотменимо и задължителното назначаване на служебен защитник има за цел да защити основните човешки ценности и конституционни принципи.
- 8 С изменението от 2001 г. в член 2 от Закона за европейската заповед за арест отпада изричното позоваване на зачитането на правото на защита като предпоставка за изпълнението на европейската заповед за арест. Въз основа на горепосочената практика на Конституционния съд запитващата юрисдикция обаче счита, че правото на защита е сред „признатите от Конституцията неотменими права на лицето“, сред „основните права“, посочени в член 6 от ДЕС, и сред правата, гарантирани от ЕКПЧ, чието нарушаване съгласно член 2 от Закона за европейската заповед за арест задължава италианската държава да откаже да изпълни европейската заповед за арест. Следователно националната норма трябва да се тълкува в светлината не само на Конституцията, но и на правото на Съюза, чието приложение тя представлява. Освен това, както припомня Конституционният съд, основните права, със спазването на които е обвързано Рамковото решение съгласно съображение 12 и член 3, параграф 1 от него, са признатите от правото на Съюза, като общите конституционни традиции на държавите членки допринасят за тяхното определяне. Следователно правото на Съюза трябва да определи нивата на защита на основните права, на чието спазване се подчинява уредбата на европейската заповед за арест, тъй като това е хармонизиран въпрос. Ето защо, според Конституционния съд, за да се гарантира еднаквото прилагане на Европейската заповед за арест, държавите членки не могат да отказват предаването, освен в изрично предвидени в рамковото решение случаи.
- 9 Член 4а от Рамковото решение (добавен с изменението от 2009 г.), в съответствие със съдебната практика на Съда, според която изпълнението на европейската заповед за арест представлява принцип, докато отказът за изпълнение е изключение и трябва да се тълкува ограничително (вж. решение *Gordi*, точка 68), предвижда, че съдебният орган може да откаже да изпълни европейска заповед за арест, издадена въз основа на решение, постановено след съдебен процес, ако съответното лице „не се е явило лично

на съдебния процес, вследствие на който е постановено решението“, освен ако тази заповед не съдържа едно от указанията, посочени в букви а)–г) от този член, а именно: а) лицето е било призовано лично и уведомено за съдебния процес, вследствие на който е постановено решението, както и за факта, че решението може да бъде постановено, ако то не се яви на съдебния процес, или б) лицето, знаейки за насрочения съдебен процес, е било подпомагано в съдебния процес от адвокат, назначен от него или от служебно от съда, или в) след като му е било връчено решението и е било уведомено за правото на повторно разглеждане на делото или на обжалване изрично е заявило, че не оспорва решението или не е поискало повторно разглеждане или обжалване в рамките на приложимия срок, или г) решението не му е било връчено лично, но ще му бъде връчено след предаването и ще бъде изрично информирано за правото на повторно разглеждане или обжалване и ще бъде информирано за срока, в който трябва да поиска повторно разглеждане или обжалване. Всъщност в такива случаи, съгласно постоянната практика на Съда, изпълнението на европейската заповед за арест не нарушава правото на засегнатото лице на защита и по-общо на справедлив съдебен процес, залегнало в членове 47 и 48 от Хартата (вж. например решения Melloni, точки 44 и 53 и LU — РН, точки 47–50, 72, 73). Според запитващата юрисдикция обаче този член не съдържа изрична разпоредба за ситуация, при която „съдебният процес, вследствие на който е постановено решение“, по отношение на отсъстващ, неявил се или нередовно призован обвиняем, е бил проведен без обвиняемият да бъде подпомаган от защитник, назначен от него или служебно. Ето защо това положение следва да бъде разгледано в светлината на общите принципи.

- 10 Запитващата юрисдикция отбелязва най-напред, че производството по отношение на GE несъмнено представлява „процес, вследствие на който е постановено решението“ по смисъла на член 4а, т.е. с който след разглеждане на делото по същество окончателно е постановено, че съответното лице, чието предаване се иска, е виновно и се осъжда (вж. решение Zdziaszek, точка 82). Всъщност съдебното решение, с което издирваното лице е осъдено в негово отсъствие, трябва да се счита за „решение“ по смисъла на член 4а, ако приемането му е било решаващо за издаването на европейската заповед за арест (решение LU — РН, точка 67).
- 11 По същество запитващата юрисдикция припомня, че хармонизацията на условията за изпълнение на европейските заповеди за арест, издадени за изпълнението на решения, постановени вследствие на съдебен процес, на който лицето не се е явило лично, осъществена с Рамковото решение, цели „да укрепи процесуалните права на лицата, които са субекти на наказателно производство“ (решение по делото Melloni, точка 51), както и „да гарантира високо равнище на защита и да позволи на изпълняващия орган да предаде заинтересованото лице при пълно зачитане на правото му на защита“ (решение по делото LU — РН, точка 50).

- 12 Освен това правата на защита, които произтичат от правото на справедлив процес, залегнало в членове 47 и 48 от Хартата, са неразделна част от основните права, така че Съдът трябва да тълкува член 4а по начин, съвместим с тези членове, които съответстват на член 6 от ЕКПЧ. Следователно, членове 47 и 48 от Хартата трябва да се тълкуват по такъв начин, че да се осигури равнище на защита, което съответства на гарантираното от посочения член 6, както е тълкуван от ЕСПЧ (решение LU — РН, точка 51).
- 13 Сезиран да се произнесе относно тълкуването на Директива 2013/48/ЕС, Съдът уточнява, че правото на адвокат не може да бъде дерогирано, поради това че заподозреният или обвиняемият не се е явил след призоваване (решение по дело VW).
- 14 ЕСПЧ постановява, че макар и да не е абсолютно, правото на всеки обвиняем да бъде ефективно защитаван от адвокат, при необходимост назначен от съда, е един от основните елементи на справедливия съдебен процес; че обвиняемият не губи това предимство само поради това, че не присъства на производството; и че накрая, макар законодателят да може да възпрепятства неоправданите отсъствия, той не може да ги санкционира, като дерогира правото на адвокатска помощ (Krombach с/у Франция).
- 15 Въз основа на тези предпоставки според запитващата юрисдикция гаранцията за възможността за отмяна на присъдата в резултат на повторно разглеждане на делото или — както е във френското право — на обжалването ѝ след предаването на издирваното лице, която напълно гарантира правото на защита, не е в състояние да поправи в пълна степен нарушението на тези права, в случай че процесът е проведен в отсъствието на обвиняемия и без той да е бил подпомаган от адвокат.
- 16 Всъщност дори в горепосочените случаи на повторно разглеждане на делото или на обжалване спрямо обвиняемия се прилагат последиците от правилата на процесуалния ред на поискалата предаването държава относно възможността за използване на вече събрани доказателства, най-малко по отношение на доказателствата, които поради своето естество не могат да бъдат събрани отново. Това може да бъде поправено единствено като се предвиди, че доказателствата, събрани в процеса, в който обвиняемият не е бил защитаван, изобщо не се вземат предвид, или най-малкото като се поеме ангажимент от страна на държавата, издала европейската заповед за арест, да не използва тези доказателства за новото решение, което Франция не е направила по отношение на GE.
- 17 Следователно в положение като това, в което се намира GE, едно лице по силата на издадена срещу него европейска заповед за арест претърпява ограничения на личната си свобода в резултат на постановена осъдителна присъда, без да е било в състояние да се защитава, дори и служебно, без да е било информирано за воденото срещу него производство или без да е могло

или без да е искало да си назначи адвокат, без обаче да се е отказало от това си право, и това ограничение не е обосновано от никаква необходимост от задържане.

- 18 Според запитващата юрисдикция подобно положение поражда сериозни съмнения относно съвместимостта с правото на защита, което е от основно значение за защитата на по-широкото право на лична свобода.
- 19 Моли се настоящото преюдициално запитване да бъде разгледано по реда на бързото производство, тъй като делото се отнася до лице, което не е задържано, но въпреки това спрямо него се прилагат принудителни мерки, засягащи личността (задължение за пребиваване в определен град и задължение за явяване в полицията), отнася се до европейска заповед за арест, която съгласно член 17, параграф 1 от Рамковото решение „следва незабавно да бъде разгледана и изпълнена“, и повдигнатите в това дело въпроси за тълкуване имат общи последици, както за компетентните органи, така и за правата на издирваните лица.